

Національний
банк України

Результати опитування керівників
підприємств **Сумської області** щодо
їх ділових очікувань*

IV квартал 2021 року

*Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Сумської області в IV кварталі 2021 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Сумської області у IV кварталі 2021 року свідчать, що респонденти очікують, що обсяги виробництва товарів і послуг в Україні залишаться на поточному рівні та **позитивно оцінюють перспективи розвитку своїх підприємств** у наступні 12 місяців. Інфляційні та девальваційні очікування суттєво посилилися.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **обсяги виробництва товарів та послуг в Україні на поточному рівні:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – 23.1%) (графік 1), у цілому по Україні – 8.3%;
- **значне прискорення зростання цін на товари та послуги:** 84.6% респондентів очікують інфляцію понад 7.5% (найвищі інфляційні очікування серед регіонів) (у попередньому кварталі – 61.5%), у цілому по Україні – 61.3%. **Головним чинником інфляції** респонденти продовжують називати витрати на виробництво (графік 2);
- **суттєву девальвацію національної валюти:** знецінення гривні відносно долара США очікують 84.6% респондентів (у попередньому кварталі – 76.9%), у цілому по Україні – 72.2%;
- **поліпшення фінансово-економічного стану своїх підприємств нижчими темпами:** баланс відповідей – 8.3% (у попередньому кварталі – 25.0%) (таблиця), у цілому по Україні – 9.7%;
- **зменшення загальних обсягів реалізації виробленої продукції:** баланс відповідей – «мінус» 15.4% (у III кварталі 2021 року – 7.7%) (таблиця). Водночас респонденти очікують зростання обсягів реалізації продукції на зовнішньому ринку: баланс відповідей – 40.0% (у попередньому кварталі – 50.0%). У цілому по Україні баланси відповідей – 21.8% та 20.6%;
- **обсяг інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар залишиться без змін, другий квартал поспіль:** баланс відповідей – 0.0%, водночас очікується зменшення видатків на виконання будівельних робіт: баланс відповідей – «мінус» 27.3% (у III кварталі 2021 року – «мінус» 16.7%). У цілому по Україні очікується зростання обсягу інвестицій: баланси відповідей – 19.1% та 6.9% відповідно;
- **скорочення кількості працівників на своїх підприємствах:** баланс відповідей – «мінус» 7.4% (у III кварталі 2021 року – «мінус» 15.4%) (графік 4). У цілому по Україні прогнозується помірне зростання кількості працівників – 2.9%;
- **зростання цін на товари/послуги, що купують підприємства, стрімкішими темпами, ніж на товари та послуги, які продають підприємства:** баланси відповідей – 100.0% та 69.2% відповідно (у попередньому кварталі – 100.0% та 61.5% відповідно) (графік 6). На зміну рівня цін на товари/послуги власного виробництва найбільше впливатимуть ціни на енергоносії, сировину, матеріали та вартість трудових ресурсів (графік 7);
- **уповільнення зростання витрат як на одиницю продукції, так і на оплату праці одного найманого працівника:** баланси відповідей – 53.8% і 46.2% (у III кварталі 2021 року – по 69.2%) (графіки 4, 6).

Головними чинниками, що стримують спроможність підприємств нарощувати виробництво, респонденти назвали недостатній попит, занадто високі ціни на енергоносії, сировину та матеріали (графік 5).

Потреба підприємств області в позикових коштах найближчим часом не зміниться (п'ятий квартал поспіль) (графік 8). Як і в попередніх кварталах, респонденти планують брати банківські кредити виключно в національній валюті. Умови доступу до банківських кредитів, за оцінками респондентів, останнім часом пом'якшилися (графік 9). Занадто високі ставки за кредитами, надмірні вимоги до застави та наявність інших джерел фінансування – головні стримуючі чинники залучення кредитних ресурсів. Вплив надмірних вимог до застави збільшився, порівняно з попереднім опитуванням (графік 10).

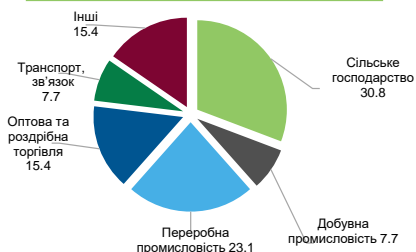
Усі респонденти області зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках (у цілому по Україні – 98.1 %).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

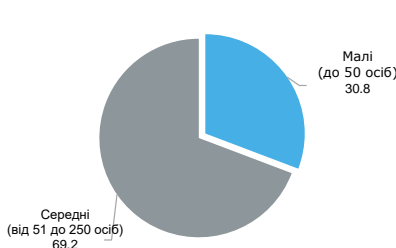
- **поточний фінансово-економічний стан підприємств поліпшився і є добрий:** баланс відповідей – 15.4% (у III кварталі 2021 року – «мінус» 7.7%). У цілому по Україні поточний фінансово-економічний стан є добрий: баланс відповідей – 7.6%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва нижчий, ніж нормальний:** баланс відповідей – «мінус» 25.0% (у попередньому кварталі – «мінус» 12.5%);
- **підприємства області спроможні задовольнити неочікуване зростання попиту за рахунок власних ресурсів:** баланс відповідей – 15.4% (у попередньому кварталі – 0.0%).

Паспорт вибірки^{1,2}

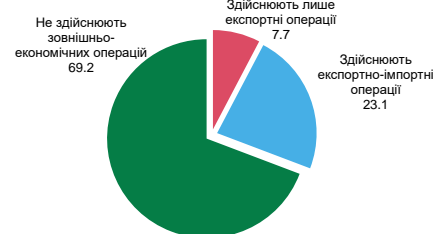
Розподіл респондентів за основним видом діяльності підприємств (за КВЕД), %

Розподіл респондентів за розміром підприємств за кількістю працівників, %

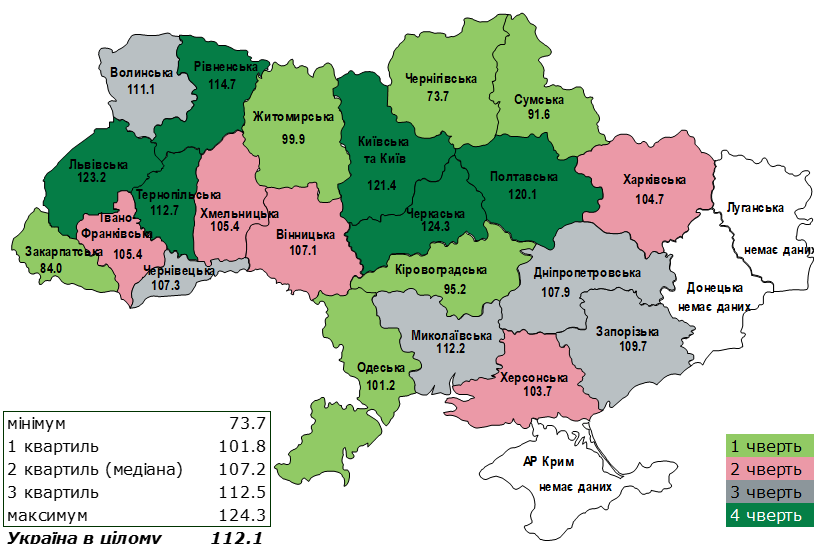

Розподіл респондентів за напрямом діяльності, %

- період проведення – 03–26 листопада 2021 року;
- опитано всього 13 підприємств;
- репрезентативно за таким видом економічної діяльності, як сільське господарство.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %

*квартіль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
**медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Сумської області щодо ділової активності (за складовими)

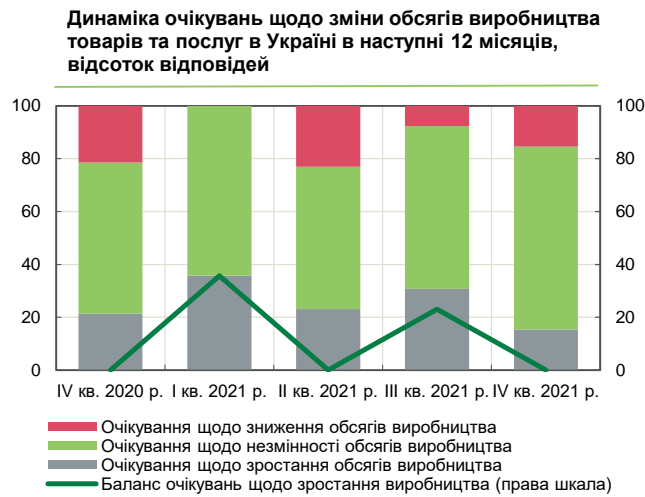
Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	IV кв. 2020 р.	I кв. 2021 р.	II кв. 2021 р.	III кв. 2021 р.	IV кв. 2021 р.
фінансово-економічного стану	15.4	42.9	25.0	25.0	8.3
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	21.4	21.4	30.8	7.7	-15.4
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	-28.6	-15.4	0.0	-16.7	-27.3
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	-7.1	14.3	36.4	0.0	0.0
кількості працівників	-7.1	-14.3	0.0	-15.4	-7.7

¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.

² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.

³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

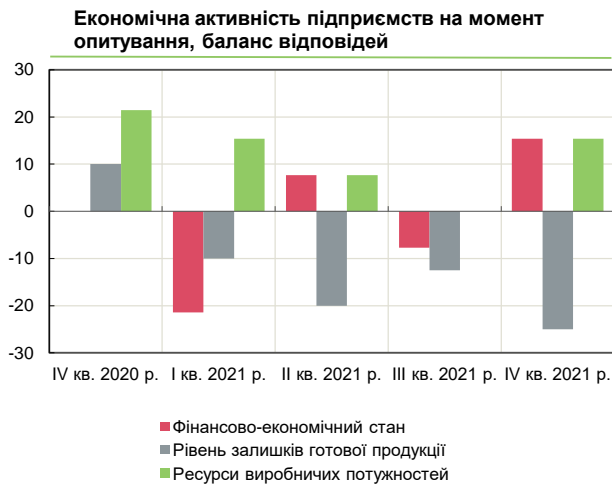
Графік 1

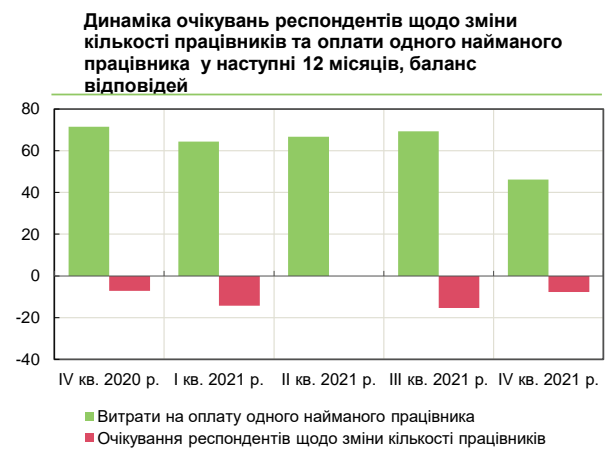
Графік 2

Графік 3

Графік 4

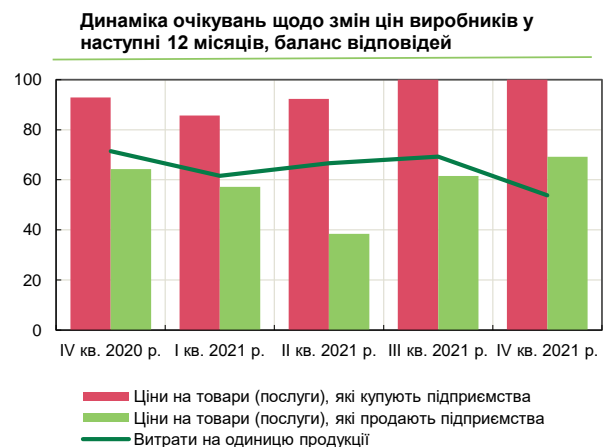

Графік 5

Оцінка респондентами факторів, які обмежують спроможність їх підприємств збільшувати виробництво, відсоток відповідей

Графік 6

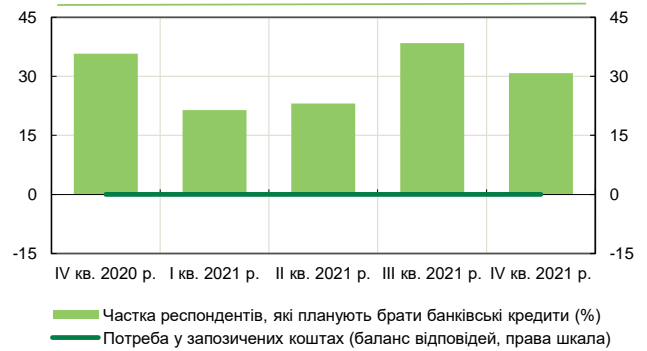
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей

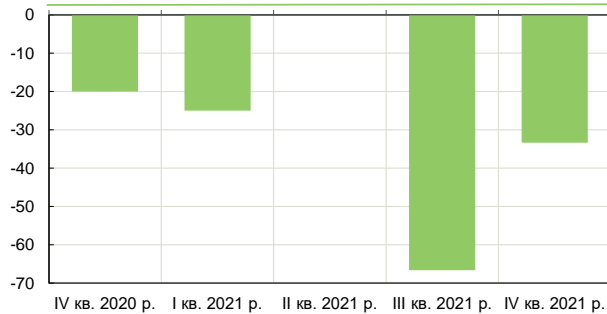
Графік 8

Очікування респондентів щодо потреби в запозичених коштах та плани щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей

Графік 9

Динаміка оцінок респондентів щодо змін умов отримання банківського кредиту, баланс відповідей*

*Різниця між відсотками відповідей респондентів "стали жорсткішими" та "пом'якшилися"

Графік 10

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

